

**Zorgen voor de veiligheid van pleegkinderen:
Onderzoek bij de William Schrikker Pleegzorg**

Samenvatting

De Inspectie jeugdzorg heeft in de tweede helft van 2008 landelijk onderzoek gedaan bij de pleegzorgaanbieders naar de veiligheid van pleegkinderen. De onderzoeksvraag die hierbij centraal stond is of de pleegzorgaanbieders systematisch zorgdragen voor de veiligheid van kinderen in pleeggezinnen. Het onderzoek richt zich op twee thema's: de screening van pleeggezinnen op mogelijke veiligheidsrisico's en het toezicht op de veiligheid van pleegkinderen. Het onderzoek bestond uit een beleidsanalyse en een praktijkonderzoek.

Pleegkinderen hebben recht op een veilige plek in het pleeggezin waarin zij opgroeien. Zij dienen beschermd te zijn tegen alle vormen van mishandeling binnen het pleeggezin en er dient zicht te zijn op mogelijke veiligheidsrisico's binnen het pleeggezin. Van pleegzorgaanbieders verwacht de inspectie dat zij risicovolle situaties voor pleegkinderen tot een minimum beperken. Zij dienen hiertoe (aspirant) pleeggezinnen te *screenen* op mogelijke veiligheidsrisico's en zij dienen *toezicht* te houden op de veiligheid van het pleegkind in het pleeggezin, door onveilige situaties te signaleren en mogelijke veiligheidsrisico's voor pleegkinderen in te schatten.

De inspectie verwacht van pleegzorgaanbieders dat zij dit *systematisch* doen door te zorgen voor beleid van voldoende kwaliteit én door te zorgen dat medewerkers dit beleid adequaat in de praktijk brengen.

De inspectie komt tot het volgende eindoordeel over de William Schrikker Pleegzorg:

1. *Het systematisch screenen van pleeggezinnen op veiligheidsrisico's is van voldoende kwaliteit:*
 - De kwaliteit van het *beleid* van de William Schrikker Pleegzorg voor de screening van pleeggezinnen op veiligheidsrisico's is voldoende.
 - De kwaliteit van de screening van pleeggezinnen op veiligheidsrisico's *door medewerkers* is bijna voldoende. De medewerkers kennen het beleid voor het screenen van veiligheidsrisico's en voeren dit grotendeels uit. Positief vindt de inspectie het gebruik van de risico-inventarisatielijst.
2. *Het systematisch toezicht houden op veiligheidsrisico's is bijna van voldoende kwaliteit:*
 - De kwaliteit van het *beleid* van de William Schrikker Pleegzorg voor het toezicht op de veiligheid van pleegkinderen is voldoende.
 - De kwaliteit van het toezicht op de veiligheid van pleegkinderen *door medewerkers* is matig. Het beleid voor het inschatten van veiligheidsrisico's is nog in ontwikkeling en in een implementatiefase en is nog niet volledig zichtbaar in de praktijk. Tijdens de pleegzorgbegeleiding zijn medewerkers alert op de veiligheid van de pleegkinderen. De veilig-

heid van het pleegkind wordt echter niet systematisch ingeschat. Er wordt bij het constateren van een onveilige situatie wel gehandeld, maar dit is vaak reactief en van personen afhankelijk.

De inspectie heeft een zorgelijk knelpunt geconstateerd rondom de plaatsing van pleegkinderen in netwerkgezinnen. Deze kinderen verblijven vaak geruime tijd in een netwerkgezin zonder dat de geschiktheid en veiligheid van het gezin adequaat is ingeschat door William Schrikker Jeugdbescherming (of een bureau jeugdzorg) en/of de William Schrikker Pleegzorg. Ook is dan onduidelijk door wie en op welke wijze er toezicht op de veiligheid van de kinderen wordt gehouden. Dit houdt risico's voor de kinderen in.

De inspectie doet de volgende aanbevelingen:

Aan de William Schrikker Pleegzorg

- Zorg voor een verdere implementatie van de risico inventarisatielijst, zodat deze systematisch wordt ingezet tijdens zowel de screening als de begeleiding van pleeggezinnen.
- Zorg bij de screening voor het expliciet benoemen en vastleggen van veiligheidsrisico's voor pleegkinderen, zodat deze voor iedereen transparant zijn en bewaakt kunnen worden in de begeleiding van pleegouders en pleegkind.
- Zorg in de begeleiding van pleeggezinnen voor het expliciet benoemen, vastleggen en bewaken van veiligheidsrisico's, zodat deze voor iedereen transparant zijn en bewaakt kunnen worden in de begeleiding van pleegouders en pleegkind.

Aan de Stadsregio Amsterdam

- Zie toe op de uitvoering van de aanbevelingen.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Hoofdstuk 1	Inleiding 7
Hoofdstuk 2	Oordeel en onderbouwing 9
2.1	Beleid voor de screening van het pleeggezin op veiligheidsrisico's..... 9
2.2	Screening van het pleeggezin op veiligheidsrisico's in de praktijk..... 11
2.3	Beleid voor het toezicht op de veiligheid van het pleegkind..... 13
2.4	Het toezicht op de veiligheid van het pleegkind in de praktijk..... 14
Hoofdstuk 3	Eindoordeel en aanbevelingen 17
Bijlage 1	Toetsingskader 19
Bijlage 2	Onderzoeksopzet..... 23

Hoofdstuk 1 Inleiding

Aanleiding

Het is de taak van pleegzorgaanbieders om er voor te zorgen dat het pleegkind veilig is in het pleeggezin vanaf de aanvang van de plaatsing tot de beëindiging van de plaatsing. De veiligheid van pleegkinderen kan in het geding komen wanneer een pleegzorgaanbieder haar taken, die zijn gericht op het zorgdragen voor de veiligheid van het pleegkind, niet goed genoeg uitvoert. De inspectie vindt het dan ook belangrijk om meer zicht te hebben op hoe de pleegzorgaanbieders zorgdragen voor de veiligheid van pleegkinderen. Zeker aangezien bij meerdere calamiteiten die de laatste jaren bij de inspectie zijn gemeld sprake was van onveiligheid in pleeggezinnen (verwaarlozing, seksueel misbruik, fysieke mishandeling). In 2008 onderzoekt de inspectie daarom de veiligheid van pleegkinderen in Nederland.

Uitgangspunten van het onderzoek

De inspectie verstaat in dit onderzoek onder veiligheid dat pleegkinderen veilig zijn als zij beschermd zijn tegen alle vormen van mishandeling (affectieve en fysieke verwaarlozing, seksueel misbruik, fysieke mishandeling) binnen het pleeggezin.

Primair ligt de verantwoordelijkheid bij pleegouders om te zorgen voor de veiligheid van het pleegkind binnen hun gezin. Pleegzorgaanbieders zijn verantwoordelijk om ervoor te zorgen dat risicovolle situaties voor pleegkinderen tot een minimum worden beperkt. De inspectie onderscheidt hierbij twee belangrijke taken voor pleegzorgaanbieders. Allereerst moeten zij vaststellen of een (aanstaand) pleeggezin een veilige plek kan bieden voor het pleegkind. Hiertoe is de *screening* van (aspirant) pleeggezinnen op mogelijke veiligheidsrisico's (zoals verslaving of psychiatrische problematiek) van groot belang. Als een kind eenmaal in een pleeggezin verblijft, moeten pleegzorgaanbieders er vervolgens voor zorgen dat er *toezicht* is op de veiligheid van het pleegkind in het pleeggezin. Hiertoe is het signaleren van onveilige situaties (zoals kindermishandeling) en het inschatten van mogelijke veiligheidsrisico's voor het pleegkind (zoals belangrijke veranderingen binnen het pleeggezin) van groot belang.

Verwachtingen Inspectie jeugdzorg

De inspectie verwacht van pleegzorgaanbieders dat zij systematisch zorgdragen voor de veiligheid van pleegkinderen binnen het pleeggezin door te zorgen voor beleid van voldoende kwaliteit én door te zorgen dat medewerkers dit beleid adequaat in de praktijk brengen.

In het toetsingskader dat de inspectie voor dit onderzoek heeft opgesteld, zijn de verwachtingen (criteria) van de inspectie nader uitgewerkt (zie bijlage 1).

Onderzoeksvraag

De inspectie heeft de volgende onderzoeksvraag geformuleerd:

Zorgen de pleezorgaanbieders systematisch voor de veiligheid van kinderen in pleeggezinnen?

Deze onderzoeksvraag heeft de inspectie uitgewerkt in de volgende twee deelvragen:

- screenen de pleezorgaanbieders het pleeggezin systematisch op mogelijke veiligheidsrisico's voor het pleegkind?
- houden de pleezorgaanbieders systematisch toezicht op de veiligheid van het pleegkind?

Onderzoeksopzet

Het onderzoek is uitgevoerd in twee fasen: een beleidsanalyse en een praktijkonderzoek. De inspectie heeft via een schriftelijke vragenlijst in juni 2008 het beleid van de William Schrikker Pleezorg opgevraagd voor de screening en voor het toezicht op de veiligheid en dit beleid vervolgens geanalyseerd. Vervolgens heeft de inspectie in september 2008 het praktijkonderzoek bij de William Schrikker Pleezorg uitgevoerd, waarin de toepassing van het beleid in de praktijk is getoetst. Dit is gedaan via twee groepsinterviews met uitvoerend medewerkers en een analyse van een aantal recente dossiers.

Leeswijzer

Dit rapport geeft de resultaten weer van het onderzoek van de Inspectie jeugdzorg bij de William Schrikker Pleezorg. In Hoofdstuk 2 geeft de inspectie een oordeel of de William Schrikker Pleezorg systematisch zorgt voor de veiligheid van kinderen in pleeggezinnen. In Hoofdstuk 3 geeft de inspectie haar eindoordeel en doet zij aanbevelingen aan de William Schrikker Pleezorg en de Stadsregio Amsterdam. Bijlage 1 bevat het toetsingskader en Bijlage 2 een nadere beschrijving van de onderzoeksopzet.

Hoofdstuk 2 Oordeel en onderbouwing

Inleiding

In dit hoofdstuk geeft de Inspectie jeugdzorg een oordeel over het beleid en handelen van de William Schrikker Pleegzorg met betrekking tot het beperken van de veiligheidsrisico's voor pleegkinderen binnen pleeggezinnen. Het hoofdstuk is als volgt opgebouwd. Paragraaf 2.1 en 2.2 gaat over de *screening* van pleeggezinnen op veiligheidsrisico's en paragraaf 2.3 en 2.4 over het *toezicht* op de veiligheid van pleegkinderen. De inspectie geeft bij elk thema zowel een oordeel over de kwaliteit van het beleid als over de uitvoering in de praktijk. Per thema geeft de inspectie aan wat haar verwachting is, hoe haar oordeel luidt en wat de bevindingen zijn waarop zij dit oordeel baseert. De oordelen formuleert de inspectie in de termen 'voldoende', 'bijna voldoende', 'matig' en 'onvoldoende'.

De inspectie is van mening dat indien het beleid voor het screenen op veiligheidsrisico's of voor het toezicht op de veiligheid van pleegkinderen onvoldoende is, er een noodzakelijke voorwaarde ontbreekt voor het *systematisch* handelen in de praktijk. Dit brengt risico's met zich mee voor de veiligheid van het pleegkind in het pleeggezin. Daarom beoordeelt de inspectie de kwaliteit van de praktijk van de screening en van het toezicht op de veiligheid van het pleegkind in die gevallen nooit als voldoende.

Algemeen

De William Schrikker Pleegzorg is een landelijk werkende pleegzorgaanbieder die deel uitmaakt van de William Schrikker Groep. Ongeveer 90% van de toeleiding van pleegzorgaanvragen komt vanuit de William Schrikker Jeugdbescherming. Voor het overige komt de toeleiding vanuit de regionale bureaus jeugdzorg.

2.1 Beleid voor de screening van het pleeggezin op veiligheidsrisico's

Verwachting

De pleegzorgaanbieder heeft beleid van voldoende kwaliteit voor de systematische screening van het pleeggezin op veiligheidsrisico's.

In het beleid staat beschreven:

- *werkwijze voor de screening van een pleeggezin op veiligheidsrisico's (hoe, wanneer, frequentie);*
- *criteria voor de screening van een pleeggezin op veiligheidsrisico's;*
- *hoe de uitkomsten van de screening moeten worden vastgelegd;*
- *richtlijnen over hoe te handelen bij geconstateerde veiligheidsrisico's binnen een pleeggezin;*

- dat een verklaring van geen bezwaar bij de Raad voor de Kinderbescherming voor een pleeggezin moet worden verkregen.

Oordeel

De inspectie is van oordeel dat de kwaliteit van het beleid van de William Schrikker Pleegzorg voor de screening van pleeggezinnen op veiligheidsrisico's voldoende is.

De William Schrikker Pleegzorg heeft beleid opgesteld waarin staat voorgeschreven hoe en op basis van welke criteria aspirant pleeggezinnen gescreend moeten worden op veiligheidsrisico's.

Onderbouwing van het oordeel

De William Schrikker Pleegzorg heeft een procesbeschrijving opgesteld, die aangeeft *wat* er moet gebeuren voor de screening van het (netwerk)pleeggezin en *hoe* er gescreend dient te worden op veiligheidsrisico's.

De William Schrikker Pleegzorg heeft een risico-inventarisatielijst ontwikkeld om veiligheidsrisico's voor kinderen in pleeggezinnen te screenen. Voorgeschreven is dat deze lijst afgenomen moet worden voor aanvang van de pleegzorg of bij overname van een pleeggezin van een andere pleegzorgaanbieder.

De William Schrikker Pleegzorg heeft in haar beleid beschreven dat de STAP criteria voor het screenen van aspirant (netwerk)pleeggezinnen moeten worden gehanteerd. Daarnaast staat in het beleid dat de oude wettelijke criteria (Wet op de jeugdhulpverlening)¹ gehanteerd dienen te worden om specifiek de veiligheidsrisico's voor kinderen in te schatten.

De William Schrikker Pleegzorg heeft eveneens vastgelegd dat een verklaring van geen bezwaar standaard bij de Raad voor de Kinderbescherming dient te worden opgevraagd van alle inwonenden van 12 jaar en ouder van het pleeggezin.

Het beleid van de William Schrikker Pleegzorg schrijft voor dat de uitkomsten van een screening worden vastgelegd in een format rapportage gezinsonderzoek met daarin een competentiemodel, waarin draagkracht en draaglast van pleegouders wordt beschreven. Veiligheid komt daar aan bod als risicofactoren voor het pleegkind.

¹ Een van de pleegouders is tenminste 21 jaar; er is een verklaring van geen bezwaar afgegeven door de Raad voor de Kinderbescherming, er is een medische verklaring getekend door de pleegouders; de geschiktheid is beoordeeld en het pleeggezin aanvaard begeleiding door de pleegzorgaanbieder.

2.2 Screening van het pleeggezin op veiligheidsrisico's in de praktijk

Verwachting

Medewerkers voeren het beleid voor de screening van het pleeggezin op veiligheidsrisico's zichtbaar uit.

Medewerkers:

- *kennen het uitvoeringsbeleid voor de screening van het pleeggezin op veiligheidsrisico's;*
- *werken conform de werkwijze voor de screening van het pleeggezin op veiligheidsrisico's;*
- *passen de criteria voor de screening van het pleeggezin op veiligheidsrisico's toe;*
- *leggen de uitkomsten van de screening van het pleeggezin op veiligheidsrisico's vast conform het beleid;*
- *handelen conform de richtlijnen over hoe te handelen bij geconstateerde veiligheidsrisico's binnen het pleeggezin;*
- *verkrijgen een verklaring van geen bezwaar bij de Raad voor de Kinderbescherming van het pleeggezin.*

Oordeel

De inspectie oordeelt dat de kwaliteit van de screening van pleeggezinnen op veiligheidsrisico's door medewerkers van de William Schrikker Pleegzorg bijna voldoende is.

De medewerkers kennen het beleid voor het screenen van veiligheidsrisico's en voeren dit grotendeels uit. Positief vindt de inspectie het gebruik van de risico-inventarisatielijst.

De inspectie vindt het risicovol dat pleegkinderen vaak geruime tijd in netwerkgezinnen verblijven, zonder dat de geschiktheid en veiligheid van het pleeggezin adequaat is ingeschat.

Onderbouwing van het oordeel

De medewerkers van de William Schrikker Pleegzorg kennen het uitvoeringsbeleid voor de screening van het pleeggezin op veiligheidsrisico's. Wanneer het onduidelijk is hoe te handelen is bekend dat beleid geraadpleegd kan worden in het Digitaal Kwaliteits Systeem (DKS). Medewerkers worden van (veranderingen in) beleid op de hoogte gebracht door de inhoudelijk manager tijdens de werkbegeleiding die eens in de 2 weken plaatsvindt.

De screening van nieuwe pleeggezinnen verloopt volgens een vaste werkwijze. Er vinden vier of vijf gesprekken plaats met de aspirant pleegouders waarbij ook veiligheid aanbod komt. Tijdens de gesprekken worden vaste thema's besproken. Medewerkers vormen zich tijdens deze gesprekken een indruk van het pleeggezin. Mogelijke risico's (bv. verleden van misbruik/ verslaving) komen standaard aan de orde tijdens de gesprekken. Als medewerkers specifieke risico's zien, dan maken zij deze bespreekbaar bij de pleegouders en stellen ze aan de orde bij de inhoudelijk manager. Binnen 12 weken moet de screening zijn afgerond.

De risico-inventarisatielijst wordt voor de screening op veiligheidsrisico's sinds januari 2008 ingezet. De medewerkers werken nog verschillend met het instrument en zijn zoekende hoe het instrument af te nemen. De lijst zal nog worden aangepast naar aanleiding van opmerkingen van medewerkers. De implementatie van de lijst is nog bezig tijdens het inspectie-onderzoek.

De uitkomsten van de screening van het pleeggezin op veiligheidsrisico's worden vastgesteld in samenspraak met de inhoudelijk manager en vastgelegd in een rapportage gezinsonderzoek. Hierin zit ook een competentiemodel. In het competentiemodel staat de draagkracht en draaglast van de pleegouders beschreven. De uitkomsten van de risico-inventarisatielijst en verhoogde risico's voor de veiligheid van het pleegkind worden in het verslag verwerkt in de vorm van aandachtspunten.

Bij netwerkplaatsingen bevindt het pleegkind zich in de meeste gevallen al (geruime tijd) in het pleeggezin voordat de screening heeft plaatsgevonden, omdat het kind vanuit een crisissituatie snel uit huis moest worden geplaatst door de gezinsvoogd. In de praktijk van de William Schrikker Pleegzorg is de William Schrikker Jeugdbescherming vaak de plaatsvervanger van het pleegkind. Er zijn tussen de beide afdelingen geen vaste afspraken bekend bij medewerkers over wie er op de veiligheid van het pleegkind let. In de praktijk is dat vaak de pleegzorgwerker omdat die in het gezin zit en het kind ziet. Afsproken is dat WSG Pleegzorg verantwoordelijk is voor het onderzoek en later voor de begeleiding en dat William Schrikker Jeugdbescherming eindverantwoordelijke is en verantwoordelijk is voor de indicatie. Wanneer een aanmelding is gedaan en een indicatie pleegzorg is afgegeven is de William Schrikker Pleegzorg verantwoordelijk voor de veiligheid.

De werkwijze van de screening van netwerkgezinnen verloopt anders dan de screening van bestandsgezinnen. De screening van netwerkgezinnen kent direct al meer begeleidende elementen en de biologische ouders worden er meer bij betrokken. Ook wordt er tijdens de screening meer gelet op de interactie tussen pleegouder en pleegkind. Als het nodig is worden er ook referenties opgevraagd van de pleegouders. Bij de screening van netwerkpleegouders worden dezelfde criteria gehanteerd als bij bestandspleeggezinnen.

Verklaringen van geen bezwaar voor aspirant pleeggezinnen worden opgevraagd bij de Raad voor de Kinderbescherming.

2.3 Beleid voor het toezicht op de veiligheid van het pleegkind

Verwachting

De pleegzorgaanbieder heeft uitvoeringsbeleid van voldoende kwaliteit voor het systematisch toezicht op de veiligheid van het pleegkind.

In het beleid staat beschreven:

- *richtlijnen over hoe en met welke frequentie de veiligheid van een pleegkind in een pleeggezin moet worden ingeschat;*
- *richtlijnen over hoe en met welke frequentie er direct zicht op de veiligheid van een pleegkind in een pleeggezin moet worden gehouden (ofwel: hoe een pleegkind (apart) moet worden gezien).*
- *richtlijnen over hoe en met welke frequentie er met pleegouders moet worden overlegd over de veiligheid van een pleegkind;*
- *criteria voor wanneer risico's opnieuw moeten worden ingeschat buiten de vastgestelde frequentie;*
- *hoe de uitkomsten van de veiligheidsinschatting moeten worden vastgelegd;*
- *richtlijnen over hoe te handelen bij een geconstateerd verhoogd risico voor de veiligheid van een pleegkind in het pleeggezin en/of (een vermoeden van) kindermishandeling.*

Verwacht wordt dat de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de pleegzorgaanbieder en BJZ t.a.v. de veiligheid van het pleegkind staat beschreven:

- *de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de pleegzorgaanbieder en BJZ betreffende het toezicht op de veiligheid van pleegkinderen (wie doet wat wanneer);*
- *hoe met welke frequentie de pleegzorgaanbieder met BJZ overlegt over de veiligheid van een pleegkind;*
- *de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de pleegzorgaanbieder en BJZ bij een geconstateerd verhoogd risico voor de veiligheid van een pleegkind in het pleeggezin en/of (een vermoeden van) kindermishandeling (wie doet wat wanneer).*

Oordeel

De inspectie is van oordeel dat de kwaliteit van het beleid van de William Schrikker Pleegzorg voor het toezicht op de veiligheid van het pleegkind voldoende is.

De William Schrikker Pleegzorg heeft beleid opgesteld waarin staat beschreven hoe de veiligheid van pleegkinderen moet worden ingeschat gedurende het verblijf in het pleeggezin.

De risico-inventarisatielijst is ontwikkeld om tijdens het verblijf van het kind in het pleeggezin de veiligheid in te schatten. Daarnaast zijn er afspraken met de William Schrikker Jeugdbescherming (die in 90% van de zaken de plaatser is) over de verantwoordelijkheden aangaande de veiligheid van het kind.

Onderbouwing van het oordeel

De William Schrikker Pleegzorg heeft beleid waarin staat dat de risico-inventarisatielijst, die sinds januari 2008 is ingevoerd, ook in de begeleiding van de pleeggezinnen gebruikt moet worden om de veiligheid van pleegkinderen in te schatten. Het beleid schrijft voor de risico-inventarisatielijst in te vullen voorafgaand aan evaluaties en deze ook met de pleegouders te bespreken. De frequentie waarmee veiligheid wordt ingeschat hangt af van het begeleidingsplan per pleeggezin. Richtlijnen hiervoor staan beschreven in de samenwerkingsafspraken tussen William Schrikker Pleegzorg en William Schrikker Jeugdbescherming.

Er is geen beleid voor het inschatten van de veiligheid buiten de vastgestelde frequentie.

Vastgelegd is dat het pleegkind minimaal 2 maal per jaar apart wordt gezien door de pleegzorgwerker en door de gezinsvoogd. Dit dient mede om de veiligheid in te schatten.

Het beleid van de William Schrikker Pleegzorg schrijft voor dat uitkomsten van een veiligheidsinschatting dienen te worden vastgelegd in tussenevaluatie rapporten.

Bij een verhoogd veiligheidsrisico staat in het beleid beschreven hoe er gehandeld moet worden, bijvoorbeeld dat de gedragswetenschapper moet worden geraadpleegd.

De William Schrikker Pleegzorg werkt in 90% van de zaken samen met de William Schrikker Jeugdbescherming. De twee afdelingen van de William Schrikker Groep hebben afspraken gemaakt in een samenwerkingsprotocol over de verantwoordelijkheidsverdeling. Hierbij komt de veiligheid van het pleegkind enigszins aan de orde. Het samenwerkingsprotocol is in eerste aanleg gericht op praktische elementen van de samenwerking en schrijft voor wie wat doet. Bij een geconstateerd verhoogd veiligheidsrisico staan er duidelijke richtlijnen beschreven over de taak- en verantwoordelijkheidsverdeling.

2.4 Het toezicht op de veiligheid van het pleegkind in de praktijk

Verwachting

Medewerkers voeren het beleid voor het toezicht op de veiligheid van het pleegkind zichtbaar uit.

Medewerkers:

- *kennen het uitvoeringsbeleid voor het toezicht op de veiligheid van het pleegkind;*
- *voeren de veiligheidsinschattingen uit conform het beleid;*
- *houden direct zicht op de veiligheid van een pleegkind in een pleeggezin conform het beleid (ofwel: het (apart) zien een pleegkind);*
- *overleggen met pleegouders over de veiligheid van een pleegkind conform het beleid;*
- *hanteren hierbij de criteria op grond waarvan risico's opnieuw moeten worden ingeschat buiten de vastgestelde frequentie;*
- *leggen de uitkomsten van de veiligheidsinschatting vast conform het beleid;*

- handelen conform de richtlijnen hoe te handelen bij een geconstateerd verhoogd risico voor de veiligheid van een pleegkind in een pleeggezin en/of (een vermoeden van) kindermishandeling;
- handelen richting BJZ conform de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de pleegzorgaanbieder en BJZ betreffende het toezicht op de veiligheid van pleegkinderen;
- overleggen over de veiligheid van een pleegkind in een pleeggezin met BJZ conform de gemaakte afspraken;
- handelen bij een geconstateerd verhoogd risico voor de veiligheid van een pleegkind in een pleeggezin en/of (een vermoeden van) kindermishandeling met BJZ conform de gemaakte afspraken.

Oordeel

De inspectie oordeelt dat de kwaliteit van het toezicht op de veiligheid van pleegkinderen door medewerkers matig is.

Het beleid voor het inschatten van veiligheidsrisico's is nog in ontwikkeling en in een implementatiefase en is nog niet volledig zichtbaar in de praktijk.

Tijdens de pleegzorgbegeleiding zijn medewerkers alert op de veiligheid van de pleegkinderen gelet. De veiligheid van het pleegkind wordt echter niet systematisch ingeschat. Er wordt bij het constateren van een onveilige situatie wel gehandeld, maar dit is vaak reactief en deels van personen afhankelijk.

Zorgen omtrent de veiligheid van pleegkinderen worden impliciet en niet systematisch vastgelegd in contactjournaals en in evaluatie rapporten.

Positief is dat het door de nabijheid van de afdelingen Pleegzorg en Jeugdbescherming van de William Schrikker Groep goed lukt om in de praktijk vorm te geven aan de gemaakte afspraken over de verantwoordelijkheden over het toezicht op de veiligheid van het kind

Onderbouwing van het oordeel

Eens in de twee weken is er een overleg tussen de pleegzorgwerker en de inhoudelijk manager over de voortgang in de zaken. Eens in de vier weken is er een overleg tussen pleegzorgwerkers waarin casuïstiek besproken wordt.

De medewerkers kennen het beleid voor het houden van het toezicht op de veiligheid. Met name de risico-inventarisatielijst dient ervoor om de veiligheidsrisico's in te schatten. Deze lijst is echter nog in ontwikkeling en wordt nog erg verschillend ingezet en gehanteerd. Dit betekent dat er niet standaard veiligheidsinschattingen tijdens de begeleiding worden gemaakt.

Eenmaal per zes tot acht weken vindt er een huisbezoek plaats bij alle pleeggezinnen. De precieze frequentie van het bezoeken van een pleeggezin is een keuze die primair gemaakt wordt door de medewerker. Bij het huisbezoek worden o.a. de STAP-criteria doorgenomen.

Evaluaties van de pleegzorgbegeleiding worden vast gepland. Na zes weken is er een 1^e hulpverleningsplan; na een half jaar is er een kleine evaluatie en na één jaar een grote evaluatie. Bij de evaluaties wordt standaard de gezinsvoogd betrokken.

Veiligheid komt wel aanbod in de begeleiding van pleeggezinnen, maar dat is afhankelijk van de signalen die de individuele medewerker oppakt. Het direct zicht houden op de veiligheid van het kind, het kind apart zien, en het bespreken van de veiligheidsrisico's met de pleegouders is deels afhankelijk van de individuele werker en de situatie. Als de gezinsvoogd het kind ook apart spreekt wordt de frequentie van huisbezoeken aangepast.

Het vastleggen van uitkomsten van veiligheidsinschattingen gebeurt niet expliciet. De verslaglegging van de pleegzorgbegeleiding in het dossier is weinig transparant. Er staat veel informatie in het contactjournaal, dat voor vele doelen wordt gebruikt. Zorgen met betrekking tot de veiligheid zijn niet goed terug te vinden in het dossier. Ook worden afwegingen van medewerkers nergens expliciet vastgelegd, waardoor deze niet inzichtelijk zijn en bewaakt kunnen worden. Veiligheid wordt doorgaans omschreven als aandachtspunt in de begeleiding.

De pleegzorgbegeleiders rapporteren aan de gezinsvoogd over hoe het gaat met het kind in het pleeggezin. Er vindt altijd afstemming plaats met de gezinsvoogd. Doordat er binnen een organisatie en een gebouw gewerkt wordt zijn de lijnen kort en kan er makkelijk overlegt worden. Dit gebeurt via de mail of telefonisch.

Bij het constateren van een verhoogd veiligheidsrisico wordt er geanticipeerd op de situatie. De afspraken met de William Schrikker jeugdbescherming worden dan uitgevoerd en indien nodig wordt het Expertise centrum van de William Schrikker Groep ingezet om mee te denken over de situatie.

Hoofdstuk 3 Eindoordeel en aanbevelingen

In dit hoofdstuk geeft de Inspectie jeugdzorg haar oordeel over de mate waarin William Schrikker Pleegzorg systematisch zorgdraagt voor de veiligheid van pleegkinderen binnen het pleeggezin. Vervolgens doet de inspectie aanbevelingen aan de William Schrikker Pleegzorg en aan de Stadsregio Amsterdam.

Verwachting

Pleegkinderen hebben recht op een veilige plek in het pleeggezin waarin zij opgroeien. Zij dienen beschermd te zijn tegen alle vormen van mishandeling binnen het pleeggezin en er dient zicht te zijn op mogelijke veiligheidsrisico's binnen het pleeggezin. Van pleegzorgaanbieders verwacht de inspectie dat zij risicovolle situaties voor pleegkinderen tot een minimum beperken. Zij dienen hiertoe (aspirant) pleeggezinnen te *screenen* op mogelijke veiligheidsrisico's en zij dienen *toezicht* te houden op de veiligheid van het pleegkind in het pleeggezin, door onveilige situaties te signaleren en mogelijke veiligheidsrisico's voor pleegkinderen in te schatten.

De inspectie verwacht van pleegzorgaanbieders dat zij dit *systematisch* doen door te zorgen voor beleid van voldoende kwaliteit én door te zorgen dat medewerkers dit beleid adequaat in de praktijk brengen.

Eindoordeel

1. *Het systematisch screenen van pleeggezinnen op veiligheidsrisico's is van voldoende kwaliteit:*

- De kwaliteit van het *beleid* van de William Schrikker Pleegzorg voor de screening van pleeggezinnen op veiligheidsrisico's is voldoende.
- De kwaliteit van de screening van pleeggezinnen op veiligheidsrisico's *door medewerkers* is bijna voldoende. De medewerkers kennen het beleid voor het screenen van veiligheidsrisico's en voeren dit grotendeels uit. Positief vindt de inspectie het gebruik van de risico-inventarisatielijst.

2. *Het systematisch toezicht houden op veiligheidsrisico's is bijna van voldoende kwaliteit:*

- De kwaliteit van het *beleid* van de William Schrikker Pleegzorg voor het toezicht op de veiligheid van pleegkinderen is voldoende.
- De kwaliteit van het toezicht op de veiligheid van pleegkinderen *door medewerkers* is matig. Het beleid voor het inschatten van veiligheidsrisico's is nog in ontwikkeling en in een implementatiefase en is nog niet volledig zichtbaar in de praktijk. Tijdens de pleegzorgbegeleiding zijn medewerkers alert op de veiligheid van de pleegkinderen. De veiligheid van het pleegkind wordt echter niet systematisch ingeschat. Er wordt bij het consta-

teren van een onveilige situatie wel gehandeld, maar dit is vaak reactief en van personen afhankelijk.

De inspectie heeft een zorgelijk knelpunt geconstateerd rondom de plaatsing van pleegkinderen in netwerkgezinnen. Deze kinderen verblijven vaak geruime tijd in een netwerkgezin zonder dat de geschiktheid en veiligheid van het gezin adequaat is ingeschat door William Schrikker Jeugdbescherming (of een bureau jeugdzorg) en/of de William Schrikker Pleegzorg. Ook is dan onduidelijk door wie en op welke wijze er toezicht op de veiligheid van de kinderen wordt gehouden. Dit houdt risico's voor de kinderen in.

Aanbevelingen

Aan de William Schrikker Pleegzorg

- Zorg voor een verdere implementatie van de risico inventarisatielijst, zodat deze systematisch wordt ingezet tijdens zowel de screening als de begeleiding van pleeggezinnen.
- Zorg bij de screening voor het expliciet benoemen en vastleggen van veiligheidsrisico's voor pleegkinderen, zodat deze voor iedereen transparant zijn en bewaakt kunnen worden in de begeleiding van pleegouders en pleegkind.
- Zorg in de begeleiding van pleeggezinnen voor het expliciet benoemen, vastleggen en bewaaken van veiligheidsrisico's, zodat deze voor iedereen transparant zijn en bewaakt kunnen worden in de begeleiding van pleegouders en pleegkind.

Aan de Stadsregio Amsterdam

- Zie toe op de uitvoering van de aanbevelingen.

Bijlage 1 Toetsingskader

Toetsingskader van de Inspectie jeugdzorg voor het onderzoek naar de veiligheid binnen pleeggezinnen

Achtergrond van het onderzoek

De inspectie onderscheidt twee belangrijke thema's bij het zorgdragen voor de veiligheid in pleeggezinnen. Allereerst dient te worden vastgesteld of een (aanstaand) pleeggezin een veilige plek kan bieden voor het pleegkind ('*screening*'). Ten tweede, als een kind eenmaal in een pleeggezin verblijft, dient er *toezicht* te zijn op de veiligheid van het pleegkind in het pleeggezin.

Beide aspecten gelden overigens zowel voor plaatsingen in bestandsgezinnen (waarbij er voorafgaand aan de plaatsing geen relatie is tussen pleegkind en pleeggezin) als in netwerkgezinnen (waarbij het pleeggezin uit de naaste omgeving van het kind komt).

Het onderzoek dient een antwoord te geven op de volgende vraag:

Zorgen de pleegzorgaanbieders systematisch voor de veiligheid van kinderen in pleeggezinnen?

Deze vraag is geconcretiseerd in de volgende twee deelvragen:

- screenen de pleegzorgaanbieders het pleeggezin systematisch op mogelijke veiligheidsrisico's voor het pleegkind?
- houden de pleegzorgaanbieders systematisch toezicht op de veiligheid van het pleegkind?

Toelichting op het toetsingskader

De inspectie heeft de vraagstelling vertaald in een toetsingskader, waarin schematisch is weergegeven wat de Inspectie jeugdzorg verwacht van de pleegzorgaanbieders. Op basis van het toetsingskader komt de inspectie tot haar oordeel over de kwaliteit van het handelen van de pleegzorgaanbieders ten aanzien van het zorgdragen voor de veiligheid van het pleegkind in het pleeggezin.

De twee thema's van het onderzoek staan in de eerste kolom van het toetsingskader benoemd (systematische screening en systematisch toezicht). In de tweede kolom staan de criteria (normen) geformuleerd waaraan de inspectie het handelen van de pleegzorgaanbieders beoordeelt. In de derde kolom zijn de indicatoren benoemd aan de hand waarvan de inspectie nagaat in hoeverre aan de criteria wordt voldaan. In de laatste kolom staat beschreven van welke onderzoeksbronnen de inspectie gebruik maakt om vast te stellen of, en zo ja in hoeverre de indicatoren aanwezig zijn.

Thema's	Criteria (Wanneer is het goed?)	Indicatoren (Waarom kun je dat zien?)	Bronnen
Systematische screening van het pleeggezin ² op veiligheidsrisico's voor het pleegkind	1. De pleegzorgaanbieder heeft uitvoeringsbeleid ³ van voldoende kwaliteit voor de systematische screening van het pleeggezin op veiligheidsrisico's	In het uitvoeringsbeleid staat beschreven: <ul style="list-style-type: none"> - criteria voor de screening van een pleeggezin op veiligheidsrisico's; - werkwijze voor de screening van een pleeggezin op veiligheidsrisico's (hoe, wanneer, frequentie); - hoe de uitkomsten van de screening moeten worden vastgelegd; - richtlijnen over hoe te handelen bij geconstateerde veiligheidsrisico's binnen een pleeggezin; - dat een verklaring van geen bezwaar bij de Raad voor de Kinderbescherming voor een pleeggezin moet worden verkregen. 	Beleidsdocumenten
	2. Medewerkers voeren het beleid voor de screening van het pleeggezin op veiligheidsrisico's zichtbaar uit	Medewerkers: <ul style="list-style-type: none"> - kennen het uitvoeringsbeleid voor de screening van het pleeggezin op veiligheidsrisico's; - passen de criteria voor de screening van het pleeggezin op veiligheidsrisico's toe; - werken conform de werkwijze voor de screening van het pleeggezin op veiligheidsrisico's; - leggen de uitkomsten van de screening van het pleeggezin op veiligheidsrisico's vast conform het beleid; - handelen conform de richtlijnen over hoe te handelen bij geconstateerde veiligheidsrisico's binnen het pleeggezin; - verkrijgen een verklaring van geen bezwaar bij de Raad voor de Kinderbescherming van het pleeggezin. 	Interviews met medewerkers Dossiers
Systematisch toezicht op de veiligheid van het pleegkind	1. De pleegzorgaanbieder heeft uitvoeringsbeleid van voldoende kwaliteit voor het systematisch toezicht op de veiligheid van het pleegkind	In het uitvoeringsbeleid staat beschreven: <ul style="list-style-type: none"> - richtlijnen over hoe de veiligheid van een pleegkind in een pleeggezin moet worden ingeschat; - richtlijnen over de frequentie waarmee de veiligheid van een pleegkind in een pleeggezin moet worden ingeschat; - criteria voor wanneer risico's opnieuw moeten worden ingeschat buiten de vastgestelde frequentie; - hoe de uitkomsten van de veiligheidsinschatting moeten worden vastgelegd; - richtlijnen over hoe te handelen bij een geconstateerd verhoogd risico voor de veiligheid van een pleegkind in het pleeggezin en/of (een vermoeden van) kindermishandeling; 	Beleidsdocumenten

² Onder pleeggezin worden alle inwonenden in het pleeggezin verstaan.

Onder pleeggezinnen worden bestands- en netwerkgezinnen verstaan.

³ Onder uitvoeringsbeleid wordt verstaan: richtlijnen, protocollen, werkinstructies, (beschrijvingen van) werkprocessen, etc.

Thema's	Criteria (Wanneer is het goed?)	Indicatoren (Waarom kun je dat zien?)	Bronnen
		<ul style="list-style-type: none"> - richtlijnen over hoe er direct zicht op de veiligheid van een pleegkind in een pleeggezin moet worden gehouden (ofwel: hoe een pleegkind (apart) moet worden gezien); - richtlijnen over de frequentie waarmee er direct zicht op de veiligheid van een pleegkind in een pleeggezin moet worden gehouden (ofwel: met welke frequentie een pleegkind (apart) moet worden gezien); richtlijnen over hoe er met pleegouders moet worden overlegd over de veiligheid van een pleegkind; - richtlijnen over de frequentie waarmee er met pleegouders moet worden overlegd over de veiligheid van een pleegkind. <p>Ten aanzien van de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de pleegzorgaanbieder en BJZ t.a.v. de veiligheid van het pleegkind staat beschreven:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de pleegzorgaanbieder en BJZ betreffende het toezicht op de veiligheid van pleegkinderen (wie doet wat wanneer); - hoe de pleegzorgaanbieder met BJZ overlegt over de veiligheid van een pleegkind; - met welke frequentie de pleegzorgaanbieder met BJZ overlegt over de veiligheid van een pleegkind; - de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de pleegzorgaanbieder en BJZ bij een geconstateerd verhoogd risico voor de veiligheid van een pleegkind in het pleeggezin en/of (een vermoeden van) kindermishandeling (wie doet wat wanneer). 	
	<p>2. Medewerkers voeren het beleid voor het toezicht op de veiligheid van het pleegkind zichtbaar uit</p>	<p>Medewerkers:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kennen het uitvoeringsbeleid voor het toezicht op de veiligheid van het pleegkind; - voeren de veiligheidsinschattingen uit conform het beleid; - hanteren de criteria op grond waarvan risico's opnieuw moeten worden ingeschat buiten de vastgestelde frequentie; - leggen de uitkomsten van de veiligheidsinschatting vast conform het beleid; - handelen conform de richtlijnen hoe te handelen bij een geconstateerd verhoogd risico voor de veiligheid van een pleegkind in een pleeggezin en/of (een vermoeden van) kindermishandeling; - houden direct zicht op de veiligheid van een pleegkind in een pleeggezin conform het beleid (ofwel: het (apart) zien een pleegkind); - overleggen met pleegouders over de veiligheid van een pleegkind conform het beleid; 	<p>Interviews met medewerkers</p> <p>Dossiers</p>

Thema's	Criteria (Wanneer is het goed?)	Indicatoren (Waaraan kun je dat zien?)	Bronnen
		<ul style="list-style-type: none"> - handelen richting BJZ conform de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de pleezorgaanbieder en BJZ betreffende het toezicht op de veiligheid van pleegkinderen; - overleggen over de veiligheid van een pleegkind in een pleeggezin met BJZ conform de gemaakte afspraken; - handelen bij een geconstateerd verhoogd risico voor de veiligheid van een pleegkind in een pleeggezin en/of (een vermoeden van) kindermishandeling met BJZ conform de gemaakte afspraken. 	

Bijlage 2 Onderzoeksopzet

Het pleegzorgonderzoek van de Inspectie jeugdzorg is uitgevoerd in twee fasen: een beleidsanalyse en een praktijkonderzoek. De beleidsanalyse vond plaats bij alle 28 pleegzorgaanbieders. Vervolgens is het praktijkonderzoek uitgevoerd bij achttien pleegzorgaanbieders: één pleegzorgaanbieder per provincie/ stadsregio en de drie landelijke pleegzorgaanbieders.

Beleidsanalyse

De inspectie heeft via een schriftelijke vragenlijst (juni 2008) bij alle pleegzorgaanbieders hun beleid over de volgende thema's opgevraagd en vervolgens geanalyseerd⁴:

- de *screening* van pleeggezinnen op veiligheidsrisico's;
- het *toezicht* op de veiligheid van pleegkinderen;
- de *verantwoordelijkheidsverdeling* tussen de pleegzorgaanbieder en bureau jeugdzorg voor het toezicht op de (veiligheid) van pleegkinderen.

Praktijkonderzoek

Het praktijkonderzoek bij de William Schrikker Pleegzorg is uitgevoerd in september 2008. Met het praktijkonderzoek heeft de inspectie de toepassing van het beleid voor de *screening* en het *toezicht* in de praktijk getoetst. Dit is gedaan via twee groepsinterviews met uitvoerend medewerkers (een interview over de screening op veiligheidsrisico's en een interview over het toezicht op de veiligheid van pleegkinderen). Vervolgens heeft de inspectie een aantal recente dossiers geanalyseerd op deze thema's. De interviews en dossieranalyse vonden plaats aan de hand van gestructureerde vragenlijsten.

⁴ Onder (uitvoerings)beleid is verstaan: richtlijnen, protocollen, werkinstructies, (beschrijvingen van) werkprocessen, etc.